
Een dik pak verdriet

Carlo Leget

Hoewel ik in de loop der jaren het nodige van hem gelezen heb, zou ik mezelf niet een fan van A.F.Th. van der Heijden willen noemen. Ik vind zijn boeken doorgaans te dik, zijn projecten te megalomaan, hij beschrijft details die ik niet altijd wil weten; nou ja, smaken verschillen, zeggen we in zo'n geval.

Toen ik vorig jaar *Tonio* in de winkel zag liggen, over zijn enige zoon, die twee jaar terug op 21-jarige leeftijd plotsklaps omkwam bij een verkeersongeluk, was ik eerst geschokt. Een kind verliezen is vreselijk. Plotsklaps een enig kind op deze manier verliezen is gruwelijk. Er zijn geen woorden voor. Ik wist dan ook niet of ik me aan de vele woorden van deze verweesde vader (Frans Thomése wees er al op dat er geen woord is voor ouders die een kind verliezen) moest overgeven.

Maar soms lopen dingen anders dan je denkt. Ik ben het boek dit voorjaar toch gaan lezen en het heeft me niet meer losgelaten. Het is inderdaad weer zo'n kloek Van der Heijden-boek en weer staan er details in die ik niet had willen weten. Toch is dit dikke pak verdriet geen boek dat aan obesitas lijdt. Het boek vraagt tijd. En omdat je er lang in verwijlt, komt het anders binnen dan de requiems van bijvoorbeeld Thomése en Enquist.

Al lezend word je onontkoombaar meegetrokken in het perspectief en de beleving van de ontroostbare vader. De weg die hij aflegt wordt ook jouw weg. Je voelt de angst en verdoving als het nieuws wordt meegedeeld dat zijn zoon naar het ziekenhuis gebracht is en daar in kritieke toestand ligt. Je ondergaat hoe alles wat hij meemaakt herinneringen oproept, fragmenten uit het verleden die zijn beleving van het heden kleuren. En je raakt mede verstrikt in het doolhof van verdriet en rouw waarin hij steeds weer uitkomt op dat onbegrijpelijke moment dat het leven van zijn zoon in één klap vernield werd. Dat doolhof is on-eindig groot. Omdat de liefde van deze vader voor zijn zoon niet in te tomen is.

Tonio is meer dan een persoonlijk document. De paradox is dat het boek universele betekenis krijgt door de enorme gedetailleerde beschrijving van deze unieke jongen. Het is een nauwkeurig zelfonderzoek, waarin geprobeerd wordt

de eindeloze gelaagdheid van een groot verdriet in woorden te pakken. Soms lijkt het op archeologisch onderzoek waar oude gevoelslagen blootgelegd worden. Soms leest het als een dagboek waarin wanhopig gepoogd wordt de tijd te vangen, de onverbiddelijke tijd die de afstand tot het geliefde kind maar steeds groter maakt. Soms leest het als een speurtocht die probeert te vatten wat niet te vatten is: de onbegrijpelijke zinloosheid van een dom ongeluk.

Grote literatuur brengt de binnenkant van de ziel in beeld. In die zin gebeurt bij lezing van dit boek iets vergelijkbaars als bij de grote Russische meesters: je wordt er wijzer van. Je wordt er meer mens van. Het doet je stilstaan bij hoe eindeloos betekenisvol en vol betekenis mensen zijn. Daarvoor is de vertraging nodig van tekst, veel tekst, een dik boek dus.

Waar gepoogd wordt de binnenkant van de ziel in woorden te vangen valt veel te ontdekken en te leren. In dat opzicht zou *Tonio* in de boekwinkel zowel bij de romans en bij de dagboeken als bij de studieboeken op zijn plaats zijn. En in die laatste categorie zijn er vele vakgebieden die hier hun licht kunnen opsteken. Want een roman als deze laat zien hoe kunstmatig de scheiding tussen verschillende soorten kennis kan zijn. Van een requiem als *Tonio* is veel te leren over verdriet, rouw en de manier waarop we als mensen naar betekenis blijven zoeken, soms tegen beter weten in.

Als je *Tonio* uit hebt, blijf je mee bedroefd achter. De olievlek van verdriet blijft nog steeds verder kruipen. De tijd die de afstand groter maakt, wordt zo ook de tijd die het unieke leven voor meer lezers onvergetelijker maakt. Ieder kind dat overlijdt verdient zo'n dik boek. En het zou verplichte kost moeten zijn voor iedereen die de woorden 'acceptatie', 'aanvaarding' of 'verwerking' in de mond durft te nemen als het gaat om rouw en verlies. In het bijzonder wanneer het kinderen betreft.